

Odyssee

Barrières, rotsen, prikkeldraad, geknakte boompjes. Massao Mascaro reisde langs de Middellandse Zee en verbeeldt de migratiecrisis in metaforen.

‘Met mijn waterige ogen/ Die me een dromerige blik geven/ Ik die niet vaak meer droom.’ De Franse zanger Georges Moustaki, in Egypte geboren met Griekse roots, zingt het in het eerste vers van zijn bekende chanson ‘Le métèque’. Moustaki schreef het lied in 1969 voor Yves Montand en Edith Piaf, maar brak er zelf mee door. *Métèque*, afkomstig van het Oudgrieks, is een scheldwoord, een onfris naam voor (Noord-Afrikaanse) immigrant. De zanger kreeg het zelf naar het hoofd geslingerd door de vader van een vriendin.

Het eerste echte portret in *Sub sole*, het pas uitgegeven boek van de Franse fotograaf Massao Mascaro, is dat van een zwarte jongeman met kort haar en een enkele dreadlock die over zijn voorhoofd valt. Vooral zijn ogen vallen op: waterig, uitgewassen. Wie goed kijkt, ontwaart de fotograaf in zijn pupillen. De man ziet er uitgeput uit, wezenloos zelfs. Zweet loopt langs zijn slapen. Zou hij nog dromen? En zo ja, waarvan? Zijn naam krijgen we niet, over zijn achtergrond komen we niets te weten. Hij is een van de jongeren die Mascaro ontmoette op een van zeven reizen die hij langs het Middellandse Zeegebied maakte, met haltes in Ceuta, Napels, Athene, Palermo, Istanbul, Tunis en Lampedusa. Als symbolische leidraad koos de in Brussel wonende fotograaf het traject van Odysseus, de mythische koning van Ithaka die na het winnen van de tienjarige oorlog met Troje nog eens tien jaar rondzwierf eer hij thuis kwam, en daarbij allerlei elementen, figuren en obstakels moest overwinnen. Niet dat van Homerus, maar wel de verhalen van schrijvers als Jorge Luis Borges, Albert Camus, Barbara Cassin en Paul Valéry vergezelden Mascaro op zijn weg. Welgekozen tekstflarden (ook uit films) vormen de titels van de hoofdstukken waarin het boek is opgedeeld. ‘En elk uur dat komt is oud’, lezen we

bij hoofdstuk drie, uit het gedicht *Portovenere* van Eugenio Montale. Hoe gaat deze regio, die vastzit in zijn zwaarwegende geschiedenis – die van de westerse beschaving – maar tegelijk zijn iconen en beelden ziet eroderen, om met een actualiteit die even fel brandt als de onverbiddelijke zon waaronder Afrikaanse vluchtelingen toestromen? Welke toekomst kan of wil deze plek vandaag aan een vreemdeling bieden? Mascaro stelt de vraag niet luidop, maar ze sluimert wel in zijn beelden, die zich

hullen in metaforen. Behalve de jongeren nemen de zee en de rotsen een hoofdrol op. Er zijn ook zonnewijzers en geometrische vormen die verwijzen naar astronomie en cartografie, naar cycli in tijd en ruimte. Er zijn gebroken zuilen, er zijn omheiningen, prikkeldraad en barrières in allerlei vormen, er zijn gebogen en geknakte stammen van jonge bomen. En wat te denken van het onthutsende beeld van een versteende octopus? In *Fire at sea*, de knappe documentaire

van Gianfranco Rosi uit 2016 over de vluchtelingencrisis in Lampedusa, heeft een Italiaans jongetje genaamd Samuele een lui oog. Dat oog moet hij van de arts trainen om beter te zien. Dat is precies wat ook wij moeten doen, vindt Mascaro.

Stefan Vanthuyne

Sub sole is tot 19/12 te zien bij Fondation A Stichting in Brussel. Het boek is uitgegeven bij Chose Commune.

